

Ποιοι είναι κατά τη γνώμη σας οι κοινωνικοί, οικονομικοί και πολιτισμικοί παράγοντες που συντελούν στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας ενός ανοικτού πανεπιστημίου;

Με βάση τις περιπτώσεις που μελετήσατε, σε ποιες πτυχές της εκπαιδευτικής διαδικασίας οι παράγοντες αυτοί έχουν εμφανή επίδραση;

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

«Η ιδέα της ανοιχτής εκπαίδευσης έχει εξαπλωθεί σε εκατοντάδες πανεπιστήμια σε όλο τον κόσμο» (Wiley&Hilton, 2009). Για ποιο λόγο όμως ο A.Tait (2008) αναρωτιέται στο άρθρο του για τον σκοπό ύπαρξης των Ανοικτών Πανεπιστημίων; «Οι παράγοντες που καθορίζουν το πλαίσιο των Α.Π. ποικίλουν. Μια σύνοψη των λειτουργιών των Ανοικτών Πανεπιστημίων θα πρέπει να περιλαμβάνει, σύμφωνα με την ανάλυση του Perraton: 1. την εθνική και την οικονομική ανάπτυξη 2. την ζήτηση του κοινού 3. την διεύρυνση της πρόσβασης σε νέες ομάδες μαθητών» (Tait, 2008).

Η παρούσα εργασία σκοπό έχει να παρουσιάσει αρχικά τους κοινωνικο- πολιτισμικούς και οικονομικούς παράγοντες που συντελούν στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας ενός Α.Π. και στη συνέχεια να αναφέρει σε ποιες πτυχές της εκπαιδευτικής διαδικασίας οι παράγοντες αυτοί επιδρούν. Εξετάζονται οι περιπτώσεις έξι διαφορετικών Α.Π. (ΟΥ/UK, Ο.Υ.AUSTRALIA, Athabasca University, UNISA, Ο.Υ.CHINA και Anadolou University). Η μελέτη βασίστηκε στο υλικό της πλατφόρμας, τη βιβλιογραφική επισκόπηση καθώς και στη χρήση πηγών από το διαδίκτυο.

2.Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΩΝ Α.Π.

Από την δεκαετία του 1980 παρατηρείται μια παγκόσμια στροφή προς την ΑεξΑΕ «λόγω κοινωνικό-οικονομικών αιτιών και κυρίως λόγω της ανάπτυξης των νέων τεχνολογιών» (Gunawardena&McIsaac, οπ.αν. στο Γκίοςος κ.α., 2008).

2.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η ποικιλομορφία του φοιτητικού πληθυσμού και των μαθησιακών τους αναγκών και οι κοινωνικοπολιτισμικές ανισότητες (φυλή, φύλο, ηλικία, εθνικότητα, Αμεα, έγκλειστοι, μειονότητες) συν-διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία των Α.Π.. Ως φορείς ΑεξΑΕ τα Α.Π. καλούνται να διασφαλίσουν την ελεύθερη πρόσβαση και να παρέχουν ευκαιρίες για δια βίου μάθηση και κατάρτιση, όπως αυτή υπαγορεύεται από τις ανάγκες και απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας (Ματραλής κ.α. 1998, οπ.αν. Σπανακά,2012). «Το ιδεώδες της ανοιχτής εκπαίδευσης συνίσταται στην υποχρέωση της κοινωνίας να προσφέρει όσο γίνεται περισσότερες εκπαιδευτικές ευκαιρίες και να διασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση όλων των πολιτών στο εκπαιδευτικό σύστημα» (Λιοναράκης κ.α 1998 οπ.αν. Σπανακά,2012).

2.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η αναζήτηση οικονομικών λύσεων που θα καλύπτουν ένα μεγάλο εύρος φοιτητών αποτέλεσε για πολλές κυβερνήσεις τον κυριότερο λόγο για τη δημιουργία Α.Π. (Guri-Rosenblit, 2012). Στα πλαίσια της παγκόσμιας αγοράς και μείωσης του κόστους τα Α.Π. καλούνται να καλύψουν την ανάγκη για συνεχή κατάρτιση, την ανάγκη σύνδεσης των προγραμμάτων με την αγορά εργασίας (Greenland & Moore, 2013/υλικό), την αύξηση της παραγωγής και της ανταγωνιστικότητας, την δίκαιη κατανομή εισοδήματος και την ανάγκη για οικονομική αναβάθμιση των κοινωνιών. «Η γνώση θεωρείται ότι είναι ο παράγοντας κλειδί για την οικονομική πρόοδο και την καινοτομία σε όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης ζωής» (Λιναρδάτου & Μανούσου, 2014).

3. ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

«Τα εκπαιδευτικά συστήματα των διαφόρων χωρών επηρεάζονται περισσότερο από εξωγενείς παρά από ενδογενείς παράγοντες και δυνάμεις» (Κουστουράκης & Παναγιωτακόπουλος, 2000). Στην ενότητα αυτή θα μελετήσουμε την επίδραση των παραγόντων ως προς την εκπαιδευτική διαδικασία των έξι Α.Π. που αναφέρθηκαν.

3.1 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η ποικιλομορφία του φοιτητικού πληθυσμού και η ποικιλία των μαθησιακών τους αναγκών συνέβαλαν στη δημιουργία ενός ευρύτατου φάσματος προγραμμάτων σπουδών (Johnson, 2015/υλικό). Τα Α.Π. προσφέρουν ευέλικτα προγράμματα σπουδών ως προς το χρόνο, τον τρόπο και τη διάρκεια, προσαρμόζονται στις κοινωνικές απαιτήσεις για ανοικτή πρόσβαση, έχουν μαθητοκεντρικό χαρακτήρα, συνδυάζουν προγράμματα αμιγώς εξΑΕ (ΟΥ/ΥΚ, Ο.Υ.Α.) ή μεικτά (UNISA, ΑΤΗΒΑΣΚΑ, ΥΟΚ, ΑΝΑΔΟΛΟΥ) προκειμένου να ανταποκριθούν στις διευρυμένες κοινωνικοπολιτισμικές ανάγκες των φοιτητών τους. Παρέχουν υποστήριξη on line και δια ζώσης μέσω κέντρων που έχουν δημιουργήσει. Ειδική μέριμνα αναφέρεται στη βιβλιογραφία για τους έγκλειστους (Λιναρδάτου & Μανούσου, 2014), για Αμεα (ΟΥ/ΥΚ, UNISA, Α.Υ., ΟΥΑ, ΥΟΚ) και για κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες (UNISA, ΥΟΚ, ΟΥ/ΥΚ) ενώ προσπάθειες γίνονται για μείωση των ποσοστών εγκατάλειψης (UNISA) και ένταξης των νέων (25-34) στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΥΟΑ). Το UNISA επίσης συνδέεται στενά με τον αγώνα του Αφρικανικού λαού κατά των φυλετικών διακρίσεων και της βίας.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι παραπάνω προκλήσεις τα πανεπιστήμια διαμορφώνουν το υλικό με «τη συστηματική ενσωμάτωση των (ΤΠΕ) στη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία» (Annand, 2014), μέσω tablets (De Harts, 2014) Moocs (OU/UK, Maslen,2013), Audiobooks(Ozgur & Gurcen,2004), Mobile Applications (Yilmazel&Ekin,2015) και εμπλέκουν ενεργά τους φοιτητές σε δράσεις κοινωνικό-πολιτισμικού χαρακτήρα όπως συνέδρια, διαλέξεις, διαγωνισμοί (UNISA,UOC). Συνεπώς τα Α.Π. αναπτύσσουν στρατηγικές εμπλουτισμού των μεθόδων τους, τα οποία θα ανταποκρίνονται όχι μόνο στα κοινωνικοπολιτισμικά χαρακτηριστικά των φοιτητών τους αλλά και στην βελτίωση των επαγγελματικών προσόντων και την κάλυψη των αναγκών της αγοράς εργασίας (υλικό).

3.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Η μείωση της κρατικής χρηματοδότησης και η καταβολή διδάκτρων, η ανάγκη «εξισορρόπησης της εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας και του κόστους» (Fraser&Deane,1997), η ανάγκη κατοχύρωσης επαγγελματικών δικαιωμάτων (Le Rux, 2013/υλικό) οδήγησαν τα Πανεπιστήμια στην αναθεώρηση της αποστολής τους και κατ' επέκταση των μεθόδων διδασκαλίας και στην αναζήτηση συνεργασιών στον βιομηχανικό και επιχειρηματικό κόσμο προκειμένου να συνδέσουν την εκπαίδευση με την αγορά εργασίας (Greenland&Moore, 2013/υλικό). Στα πλαίσια του ανταγωνισμού δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην υποστήριξη των φοιτητών με δάνεια και χορηγίες, στη χρήση μεθόδων διδασκαλίας που προωθούν την αυτομάθηση και στη συνεχή αναζήτηση νέων τεχνολογικών εφαρμογών προκειμένου να προσφέρουν ποιοτικές υπηρεσίες με χαμηλότερο κόστος και να διευρύνουν το κοινό στο οποίο απευθύνονται. Η διδακτική διαδικασία συμπληρώνεται από την υποστήριξη του φοιτητή από τον διδάσκοντα καθώς και την υποστήριξη από το τεχνικό προσωπικό των Πανεπιστημίων και τις βιβλιοθήκες που όλα τα Α.Π. παρέχουν.

4.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

«Η εκπαιδευτική πραγματικότητα ακολουθεί μια δυναμικά εξελισσόμενη πορεία, που συναρθρώνεται κι επηρεάζεται από τη δυναμική και τις εξελίξεις της κοινωνίας. Μιας κοινωνίας που κι αυτή με τη σειρά της προσδιορίζεται από τα κοινωνικοοικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά δεδομένα της εκάστοτε ιστορικής συγκυρίας» (Κουστουράκης, 2006).

Η κοινωνική απαίτηση για «ανοικτή πρόσβαση» στη γνώση και η σύνδεση της με την αγορά εργασίας, η ανάγκη για ποιοτική δια βίου μάθηση, οι τεχνολογικές εξελίξεις και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των φοιτητών συνέβαλαν στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας των Α.Π.. Ως απόρροια των κοινωνικοπολιτισμικών και οικονομικών αλλαγών τα Α.Π. διαμορφώνουν την μεθοδολογία τους. Προκειμένου να ανταποκριθούν στις προκλήσεις προσανατολίζονται σε μαθητοκεντρικές μεθόδους παρέχοντας ευέλικτα προγράμματα, υποστήριξη (online/f2f, οικονομική, υλικοτεχνική) ενώ παράλληλα προσπαθούν να διαμορφώσουν μια νέα κουλτούρα αναδεικνύοντας τα πολιτισμικά τους χαρακτηριστικά.

Κατά πόσο νέες όμως είναι αυτές οι προκλήσεις; «Κοιτάζοντας ιστορικά και σε παγκόσμιο επίπεδο την ΑεξΑΕ θα μπορέσουμε να εκτιμήσουμε το παρόν και το μέλλον» (Hinckley, 1984 όπ.αναφ. Bunker,2003). Καταλήγοντας, τα Α.Π. αν και παρουσιάζουν ομοιότητες, διαφοροποιούνται όσον αφορά την μεθοδολογία ή τον τρόπο λειτουργίας τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γκιόσος, Μαυροειδής, & Κουτσούμπα (2008). Η έρευνα στην από απόσταση εκπαίδευση: ανασκόπηση και προοπτικές. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4,49-60.

Κουστουράκης, Γ. (2006). Η προσπάθεια διαμόρφωσης του πλαισίου για την οργάνωση και λειτουργία του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου: μια κοινωνιολογική προσέγγιση. Στο: Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση: Στοιχεία Θεωρίας και Πράξης* (σσ. 42-77). Αθήνα: Προπομπός.

Κουστουράκης, Γ. & Παναγιωτακόπουλος, Χ. (2000) Η «Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» στο σύγχρονο κόσμο: Ιστορική – Κοινωνιολογική Προσέγγιση, *Νέα Παιδεία*, 94, 13-26.

Λιναρδάτου, & Μανούσου (2014). Η Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε άτομα κοινωνικά αποκλεισμένα, όπως οι κρατούμενοι. Μελέτη περίπτωσης: η εκπαίδευση των κρατουμένων στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Μ. Βρετανίας. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*,10, 49-68.

Λιοναράκης Α., Λυκουργιώτης, Α. (1998). Ανοικτή και Παραδοσιακή Εκπαίδευση,. Στο Βεργίδης, Δ., Λιοναράκης, Α., Λυκουργιώτης, Α., Μακράκης, Β. & Ματραλής, Χ. (Επιμ.). *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, Τόμος Α, σσ. 35. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Σπανακά, Α. (2012). *ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΝΟΙΚΤΗ – ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ*. Στο Α. Κόκκος & Α. Λιοναράκης (Επιμ.). *Διδακτικό υλικό για την επιμόρφωση των Καθηγητών-Συμβούλων (ΣΕΠ) του ΕΑΠ*. Πάτρα: ΕΑΠ. (σελ. 15 - 17).

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Annand, D. (2014). Development of an OER Financial Accounting Text at Athabasca University and Implications for the Broader Post-Secondary Community, *Open Journal of Accounting*, 2014, 3, 83-88.

Bunker, E. L. (2003). The history of distance education through the eyes of the International Council for Distance Education. *Handbook of distance education*, 49-66.

De Harts, (2014). *Open Education Resources (OER) Strategy 2014 – 2016*, Academic Planning Committee UNISA.

Greenland S. J. & Moore C. (2013). Patterns of Student Enrolment and Attrition in Australian Open Access Online Education: A Preliminary Case Study, *Open Praxis*, 6/1, January–March 2014, 45–54.

Guri-Rosenblit, S. (2012). Open/Distance Teaching Universities Worldwide: Current Challenges and Future Prospects, *EduAkcja. Magazyn edukacji elektronicznej* , 2 (4), 4–12.

Johnson, G. M., (2015). On-Campus and Fully-Online University Students: Comparing Demographics, Digital Technology Use and Learning Characteristics, *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 12(1), 2015.

Kean. M. (2016). The Open University's mission. Ανακτήθηκε 29/12/2016 από <http://www.open.ac.uk/about/main/mission>

Le Roux, H.E. (2013). *Between Complicity and Resistance: A Social History of the University*. Presses in Apartheid South Africa, PhD Thesis. University of Pretoria.

Maslen Geoff (2013). Open Universities Australia MOOCs attract 100,000 students. *University World News*. Ανακτήθηκε 28/12/2016, από <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20131029072955369>

Ozgur A. Z.& Gurcan H. I. (2004). An Audio-Book Project for Blind Students at the Open Education System of Anadolu University, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, Vol 3 (Issue 3 /Article 1)

Tait, A. (2008). What are open universities for?, *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 23:2, 85-93

Wiley D. & Hilton J. (2009). Editorial: Openness and the Future of Higher Education, *International Review of Research in Open and Distance Learning*, Vol 10, (No.5) 1-2.

Yilmazel O. & Ekin E., (2015), Mobile Applications at a Mega University: Anadolu University Campus App , *Asian Association of Open Universities Journal*, Vol. 10 Iss 1 pp. 13 - 21 Permanent link to this document: <http://dx.doi.org/10.1108/AAOUJ-10-01-2015-B003>, Downloaded on: 13 December 2016, At: 15:12 (PT)

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

Anadolu University (2016). Vision and Mission. Ανακτήθηκε 29-12-2016 από <https://www.anadolu.edu.tr/en/about-anadolu/institutional/vision-and-mission>

AU (2016a). Mission and Mandate. Ανακτήθηκε 29-12-2016, από <http://www.athabascau.ca/aboutau/mission/>

OUC (2009). New-style University. Ανακτήθηκε 29-12-2016, από <http://en.ouchn.edu.cn/index.php/about-v2/new-style-university>

UNISA (2016). About. Ανακτήθηκε 29-12-2016, από <http://www.unisa.ac.za/sites/corporate/default/About/Who-we-are/Ourstrategy>